

їх, визначити систематичне положення. Правильні відповіді оцінюються трьома балами.

Конкурс уболівальників: називається будь-який вид риби. Уболівальники команд мають назвати вид риби, що починається на букву, якою закінчується попередня назва (сом-мерлуза-акула і т.д.).

Конкурс капітанів: капітани із заплющеними очима на дошці малюють рибу (видовжена форма тіла, око, зяброва кришка, хвостовий, черевний, спинний, грудний плавці, бічна лінія). Малюнки оцінюються в 3 бали.

Конкурс «Домашнє завдання»: конкурс на найкращу розповідь про риболовлю (в гумористичному плані). Максимальна оцінка – 5 балів.

Підведення підсумків: визначення та привітання переможців, вручення призів.

Отже, позакласна робота з біології дає змогу формувати в учнів не лише навчальні, а й широкі пізнавальні мотиви. Вона робить навчально-виховний процес у школі цілісним, цікавим, комплексним, індивідуально-особистісним.

Література

1. Активні форми та методи навчання біології : навч. посіб. / уклад. К. М. Задорожний – Х. : Основа, 2008. – 123 с. – (Бібліотека журналу "Біологія" ; вип. 12(72)).
2. Форми та види позакласної роботи з біології в сучасній загальноосвітній школі / Н. Б. Грицай // Нова педагогічна думка. – 2005. – № 3. – С. 86-89.
3. Загальна методика навчання біології: Навч. посібник / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін.; за ред. І. В. Мороза. – К.: Либідь, 2006. – 592 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. – К.: Шкільний світ, 2001. – 21 с.

ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЕКТОРІЯ СТУДЕНТА

*Л.Л. Олійник
Полтава, Україна*

У сучасних умовах життєдіяльності освіта, особливо вища, стає головним чинником соціального і економічного прогресу, де найвищою цінністю і головним капіталом суспільства визначається людина, здатна до пошуку і освоєнню нових знань, прийняттю нестандартних і відповідальних рішень в усіх сферах життєдіяльності. Особливу роль ця проблема відіграє у підготовці майбутнього педагога природничих дисциплін, оскільки підвищуються вимоги до його професійної компетентності.

Зараз якість професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін в українській вищій школі орієнтована на європейський вимір, де визначальним є готовність до самостійної роботи, індивідуалізації програм, самовдосконалення й саморозвитку, вміння здобувати знання й продуктивно використовувати їх у професійній діяльності. Дивлячись на це, викладачам фундаментальних і спеціальних природничих дисциплін у вищому навчальному закладі необхідно не лише сформувати в студентів певний рівень фахових знань і вмінь, а й виробити в них здатність до розв'язання проблемних завдань, до самостійності в навчальній роботі, пошуку інформації, її опрацювання й застосування, розвинути особистісні якості, посилити мотивацію до навчання й ціннісних орієнтацій професійної діяльності.

Останнім часом значне місце в дослідженнях посідає проблема індивідуалізації навчального процесу, розробки і реалізації у підготовці студентів індивідуальних освітніх траєкторій.

Під індивідуальною освітньою траєкторією розуміємо персональних шлях реалізації особистісного потенціалу кожного студента в освіті, тобто це є програма його індивідуальної активності, спрямованість і зміст якої визначаються його волею здатністю як готовністю здійснювати свідомий вибір і діяти згідно етичній вольовій відповідальності.

У зв'язку з тим, що розглядаємо індивідуально-освітню траєкторію як освітню програму, необхідно обумовити позиції, з яких досліджується ця освітня програма. Індивідуальна освітня програма – один з можливих проектів навчальної діяльності студента. Складання індивідуальної освітньої програми пропонується студентові для осмислення власного індивідуального освітнього маршруту.

Освітню програму з одного боку як організаційно-управлінське знання, що дозволяє реалізувати принцип особистісної орієнтації освітнього процесу через визначення умов, сприяючих досягненню студентами з різними освітніми потребами і можливостями встановленого стандарту освіти.

З іншого боку, освітня програма визначається як індивідуальна траєкторія студента, яка створена з урахуванням його індивідуальних особливостей.

Визначення освітньої програми як індивідуальної траєкторії є провідною характеристикою і дозволяє представити освітню програму своєрідною моделлю шляхів досягнення освітнього стандарту, коли вибір шляху реалізації стандарту залежить від індивідуальних особливостей конкретного студента.

Навчання студентів за індивідуальними освітніми траєкторіями з використанням інтерактивних технологій – це інвестиції в майбутнє. Справжній результат такого досвіду позначиться під час виконання професійної діяльності, здобуття подальшої професійної освіти, коли знадобиться висока міра відповідальності, самостійності, комунікативної і професійної культури.

Література

1. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : учеб. Пособие для пед. вузов / Г.К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – С. 130 – 193.
2. Суртаева Н.Н. Нетрадиционные педагогические технологии: Парацентрическая технология : учеб. Науч. Пособие / Н.Н. Суртаева. – М. – Омск, 1974. – 22 с.
3. Хуторской А.В. Ключевые компетентности как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – №2. – С. 58 – 61.

**ПЕДАГОГІЧНІ ЗАВДАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ
ДІЛЯНКИ У СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ І ПОЗАШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДАХ**

В.В. Онінко
Полтава, Україна

Сучасна профільна школа передбачає практичну спрямованість освіти, подолання відірваності знань від реального життя, посилення прикладного аспекту знань, необхідність вивчення предмету у тісному зв'язку з потребами практики, науки і техніки, тобто уміння учнів застосовувати знання на практиці. Школа не тільки має забезпечувати опанування учнями теоретичних і практичних знань і вмінь з основ біології, екології та сільськогосподарського виробництва, а й прищеплювати їм любов до праці, створювати оптимальні умови для задоволення різнобічних інтересів дітей, розвивати їхні здібності й творче мислення, орієнтувати їх на вибір професій, пов'язаних із біологією, екологією та сільськогосподарським виробництвом.

У процесі вивчення біології учні загальноосвітніх навчальних закладів не лише засвоюють певну суму теоретичних знань, а й набувають практичних навичок. Важливим засобом поглиблення навчання з продуктивною працею і підготовкою учнів середньої школи до життя служить дослідницька робота. Вона створює найсприятливіші умови для виховання у школярів прагнення до знань, до оволодіння трудовими навичками. У зв'язку з цим організація науково-технічної творчості та дослідництва набуває особливого значення. Одним із найефективніших способів досягнення поставленої мети є активне впровадження масового дослідництва в процесі роботи учнів у кабінетах-лабораторіях, куточках живої природи, теплицях та оранжереях, на навчально-дослідних земельних ділянках.

Навчально-виховний процес в умовах навчально-дослідної земельної ділянки у середніх загальноосвітніх і позашкільних навчально-виховних закладах спрямований на розвиток пізнавальної діяльності учнів, залучення їх до пошукової роботи, поглиблення та систематизацію знань, вмінь і навичок, усвідомлення практичної складової навчальних предметів, формування міжпредметних зв'язків при викладанні природничих та технологічних дисциплін тощо. Навчально-дослідна земельна ділянка – це лабораторія біології під відкритим небом, в котрій проводиться багато уроків і практичних занять з біології та сільськогосподарської праці, робота гуртків юннатів забезпечить більшу частину роботи на відкритому повітрі, прогулянки груп продовженого дня та інша позакласна робота.

Навчальні екскурсії та лабораторно-практичні заняття в умовах навчально-дослідної земельної ділянки є обов'язковими та необхідними складовими практичної компоненти вивчення природничих дисциплін профільної школи. Вони передбачають створення умов для наближення змісту навчальних предметів до реального життя, спостереження та дослідження явищ природи і процесів життєдіяльності суспільства, розширення світогляду учнів, формування в них практично-зорієнтованих компетенцій, посилення практичної та професійно-орієнтованої спрямованості навчально-виховного процесу.

Під час вивчення курсів природничого циклу значна увага приділяється шкільній навчально-дослідній земельній ділянці, яка функціонує як структурний підрозділ закладу освіти з метою проведення навчальних та практичних занять, передбачених програмами, засвоєння знань, формування вмінь і навичок, організації позакласної юннатівської, дослідницької роботи, продуктивної праці учнів. На уроках біології вчителі знайомлять учнів з науковими основами сільського господарства. Учні отримують повноцінні, міцні та глибокі знання при виконанні двох вимог: *по-перше*, коли біологічні знання пов'язуються з сільськогосподарськими, та *по-друге*, коли навчання на уроках супроводжується практичними роботами учнів на шкільній навчально-дослідній ділянці, невід'ємна складова частина системи викладання біології. Робота учнів на ділянці є продовженням класних занять, вони слугують поглибленню й закріпленню отриманих на уроках знань та є використанням цих знань в практичній діяльності. В систему ж прищеплення учням трудових вмінь і навичок включається оволодіння учнями вмінь та навичок по вирощуванню рослин та догляду за тваринами в процесі побудови навчально-дослідних робіт. Базами таких робіт учнів під керівництвом учителя є навчальні біологічні кабінети з куточками живої природи та шкільні навчально-дослідні ділянки, районні агробази та біостанції юннатів тощо. Навчально-дослідну ділянку повинен бути базою дослідницької роботи учнів. Виконуючи нескладні досліди з рослинами і тваринами, вони закріплюють, розширюють і поглиблюють знання з біології, отримані в класі, пізнають рослинні і тваринні організми, опановують методами управління їх